

วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ
สำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ปีการศึกษา ๒๕๖๗

นายอริคม อินทุพุด
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๑๙ ก.ค. ๒๕๖๗

ชุดที่ ๑
1

เค้าโครงการศึกษา

ภาค ๓ : คดีพิเศษในรัฐธรรมนูญ

๑. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
๒. คดีที่มีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
๓. คดีเกี่ยวกับพระราชกำหนด
๔. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง
๕. คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
๖. คดีเลือกตั้ง

2

บทที่ ๑ :
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privilege and Immunity)

3

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

ความหมาย

- หมายถึงสิทธิของสมาชิกรัฐสภาในอันที่จะแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือดำเนินการอื่นใดในรัฐสภา โดยบุคคลใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้

เจตนารมณ์

- เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในการออกกฎหมาย หรือควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งในภายหลัง

4

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

ความหมาย

- หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะไปประชุมตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับกุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมสภา
- เมื่อพ้นเวลาที่ต้องไปประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

เจตนารมณ์

เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปทำหน้าที่การประชุมรัฐสภาได้ ไม่ถูกกั้นกีดกันจากฝ่ายบริหาร โดยการจับกุมขัง หรือดำเนินคดี เพื่อมิให้ไปประชุมสภาตามหน้าที่

5

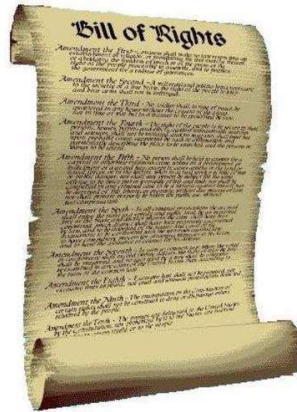
ส่วนที่ ๑ : เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

6

ความเป็นมา

Bill of Rights, 1689 Article IX

“เสรีภาพในการพูดและการอภิปราย
หรือการดำเนินการอื่นใดในรัฐสภาจะ
นำมาฟ้องร้องหรือไต่สวนในศาล
หรือสถานที่อื่นใดนอกรัฐสภาไม่ได้”

7

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง สอบสวน จับกุม คุมขัง หรือ
ถูกพิจารณาคดี อันเนื่องมาจากการแสดงความคิดเห็นหรือการออกเสียง
ลงคะแนนในขณะปฏิบัติหน้าที่ของตน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา : หมวด ๑ มาตรา ๖

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา : หมวด ๑ มาตรา ๖

การอภิปราย ตลอดจนการแถลงโต้ตอบของสมาชิกรัฐสภา
ในระหว่างการประชุม จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้ถูกฟ้องร้อง

8

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๔

“สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใดๆที่ได้กล่าวหรือแสดงเป็นความเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะว่ากล่าวฟ้องร้องเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย”

9

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ :

มาตรา ๑๒๔

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน **ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด** ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง **ไม่คุ้มครอง** สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม **ที่มีการถ่ายทอด** ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่ง **ต่อบุคคลอื่น** ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น”

10

ลักษณะของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา

ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐

๑

๑. เอกสิทธิ์กรณี**ไม่มีการถ่ายทอด**
ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม
มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒

๒. เอกสิทธิ์กรณี**มีการถ่ายทอด**
ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม
มาตรา มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

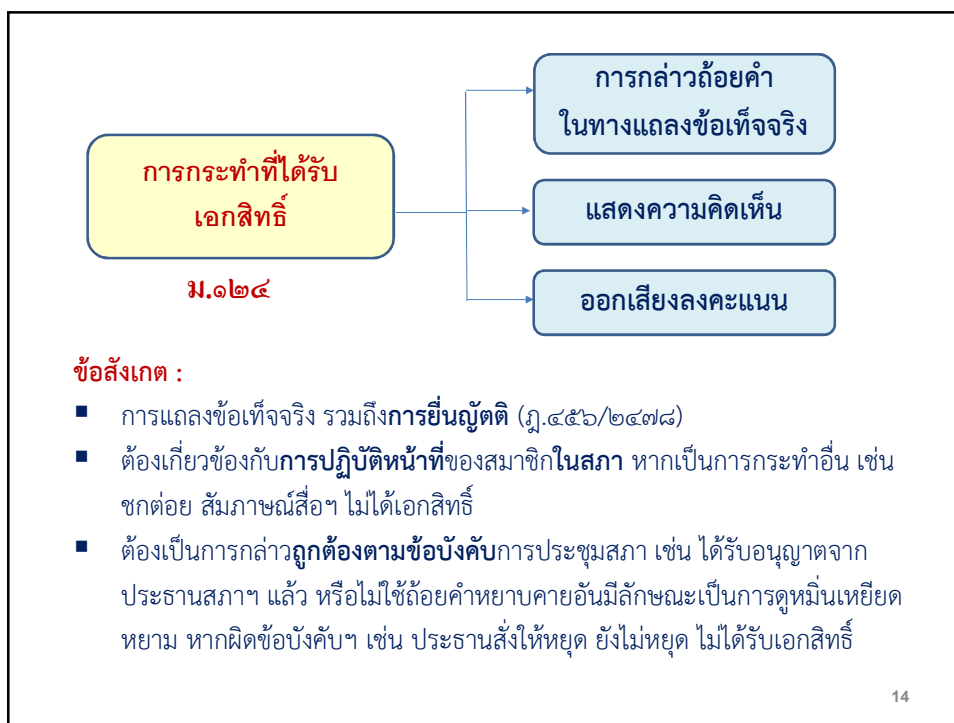
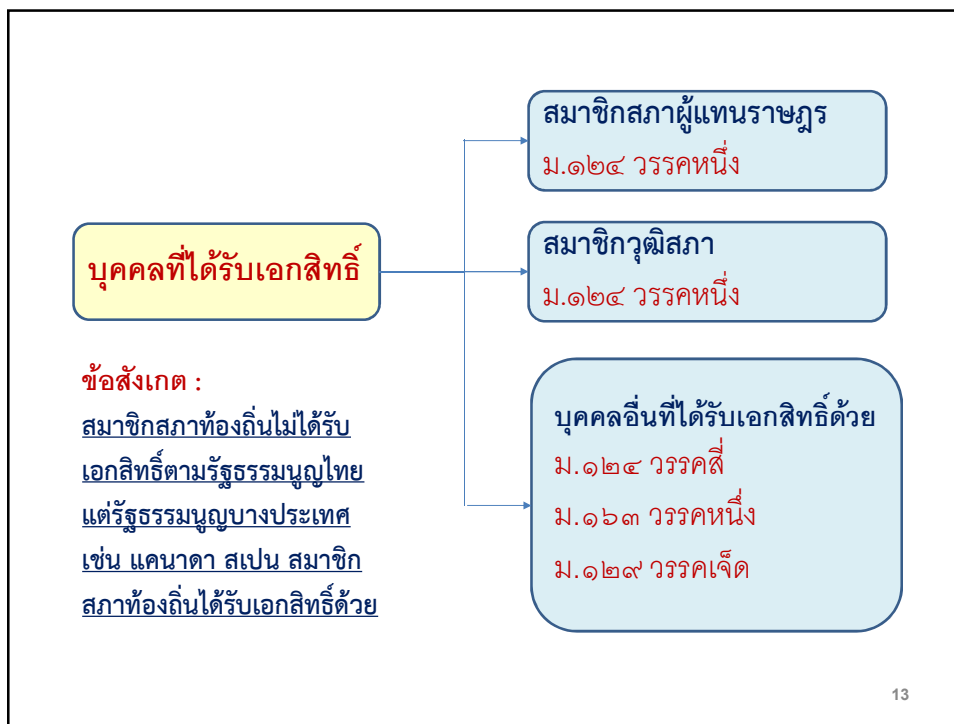
- การประชุมที่**ไม่มีการถ่ายทอด**ปัจจุบันมีเพียง**การประชุมลับ** เพราะตามข้อบังคับการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมสมาชิกวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน ประธานแห่งสภานั้นต้องจัดให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับได้อย่างทั่วถึง

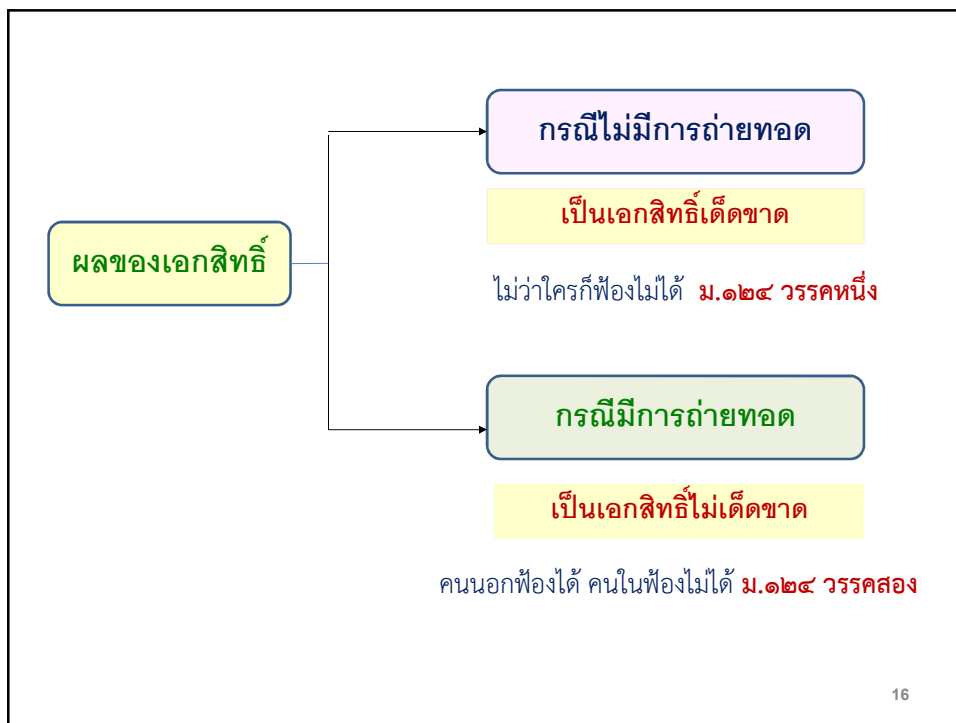
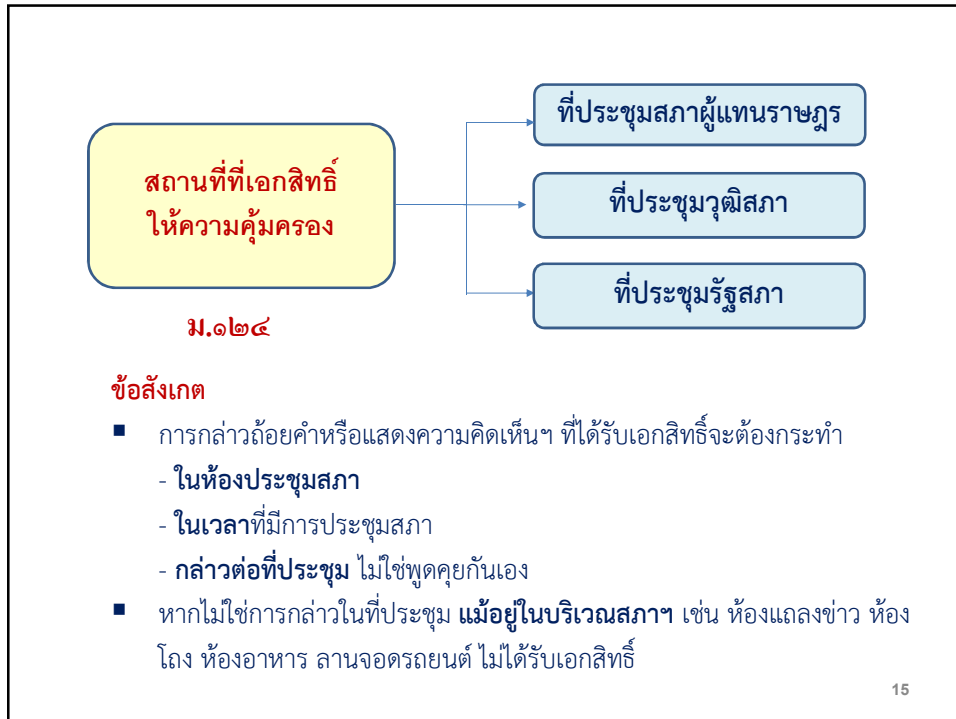
11

ข้อสังเกต : คำว่า “ถ่ายทอด”

- คำว่าการถ่ายทอด “ทางอื่นใด” มีดังเช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live, Youtube หรือ Application ต่างๆ ของสภาฯ
- การถ่ายทอดฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายทอดสดเสมอไป การบันทึกเทปมาออกอากาศภายหลังก็ถือว่าเป็นการถ่ายทอด เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่ามีเผยแพร่ออกไปให้คนนอกสภารับรู้หรือไม่
- ในกรณีที่เป็นการประชุมลับ หาก**มีคนแอบถ่ายทอดไปนอกสภา**ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภาในภายหลัง **ไม่ถือว่า** เป็นกรณีที่มีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เพราะคนที่กล่าวไม่ได้มีเจตนาที่จะให้คนนอกสภารับรู้ด้วย
- การถ่ายทอดผ่าน**เสียงตามสายภายในบริเวณรัฐสภา** **ไม่ถือว่า** เป็นกรณีที่มีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่นกัน เพราะผู้ถ่ายทอดไม่ได้มีเจตนาให้ถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา

12

ผลของเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ

มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง :

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้”

- ใครจะฟ้องเป็นคดีอาญา เช่น ตาม ป.อาญา ม.๑๓๖, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๙ ไม่ได้ หรือฟ้องเป็นคดีแพ่ง เช่น ตาม ป.พ.พ. ม.๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ ก็ไม่ได้ หรือจะเอาผิดทางวินัยก็ไม่ได้
- จะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้สิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้
- สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญไทย แต่รัฐธรรมนูญบางประเทศ เช่น แคนาดา สเปน สมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

17

ตัวอย่างเช่น

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็น การประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

- นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า **นายดำ** รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดย**นายดำ** ให้นาง**เชียว**ภริยานายดำ เดินทางไปปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง

- ต่อมา**นายดำ** รัฐมนตรี และ**นางเชียว** ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้อง **นายแดง** ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้อง**นายแดง**เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

18

กรณีนี้จะเห็นได้ว่า

- การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
- เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด
- ทั้งนายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้
- และแม้ต่อมา นายแดงสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายดำและนางเขียวก็ฟ้องไม่ได้

19

ข้อสังเกต : เอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอด (ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง)

■ แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง ก็ฟ้องไม่ได้ ฎ.๑๙๒๗/๒๕๒๘

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดเชียงราย จำเลยที่ ๑ กล่าวอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณาร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๒๕ มีข้อความพาดพิงมาถึงโรงงานสังกะสีไทย โจทก์ในคดีนี้ว่า หลีกเลี่ยงภาษีจำนวน ๓,๓๐๐ ล้านบาทเศษ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ กล่าวถ้อยคำเช่นนั้น เนื่องจากมีคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๘ ห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้า (น่าจะเป็นเพราะมีการไปเรียกเงินจากร้านค้าโดยมิชอบ) แต่จำเลยที่ ๑ เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้าก็เป็นผลให้มีการเลี่ยงภาษีอากรกันเป็นจำนวนมาก จำเลยที่ ๑ กล่าวพาดพิงถึงโจทก์เพื่อให้รัฐบาลแก้ไขคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ดังนี้ **แม้ข้อความที่จำเลยที่ ๑ อภิปรายจะปรากฏตามทางพิจารณาว่าไม่เป็นความจริง เพราะโจทก์เสียภาษีถูกต้องตลอดมา และคำอภิปรายของจำเลยที่ ๑ กระทบกระเทือนและเป็นผลร้ายแก่โจทก์ก็ตาม แต่จำเลยที่ ๑ ย่อมได้รับเอกสิทธิ์** ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกแห่งรัฐสภาในระบบประชาธิปไตยได้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้อย่างอิสระเสรีไม่ต้องคอยพะวงหวั่นเกรงว่าจะไปกระทบกระเทือนหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ใด

20

ผลของเอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรคสอง :

“เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น”

บุคคลภายนอกที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา
ที่ถูกพาดพิง

ป้องกันไม่ได้

เอกสิทธิ์ยังคุ้มครอง

เหตุผล : เพราะมีโอกาสชี้แจงในสภาอยู่แล้ว

ตัวอย่างเช่น

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมุลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่งซึ่งมีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ไม่ใช่การประชุมลับ)
- นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมุลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียวภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง
- ต่อมานายดำ รัฐมนตรี และนางเขียว ภริยา รัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้องนายแดง ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดง เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

กรณีเช่นนี้

- นางเขียว ภริยารัฐมนตรี ย่อมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น เพราะเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น
- ส่วนนายดำ รัฐมนตรี ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนายดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคงได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

23

ปัญหา : หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงไม่ได้อยู่ในที่ประชุม จะฟ้องสมาชิกสภาที่กล่าวพาดพิงตน ได้หรือไม่

ความเห็นที่ ๑ เห็นว่า มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ไม่ได้บัญญัติว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงต้องอยู่ในที่ประชุมด้วยหรือไม่ ดังนั้น ไม่ว่าจะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงจะอยู่ในที่ประชุมหรือไม่ได้อยู่ในที่ประชุม คนพูดย่อมยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้

ความเห็นที่ ๒ เห็นว่า การที่มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ยังคงให้ผู้พูดได้รับเอกสิทธิ์ในกรณีพาดพิงรัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น เป็นเพราะสามารถใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาของคนพูดได้ทันทีในขณะนั้น แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงไม่อยู่ในที่ประชุม ย่อมไม่อาจใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาได้ทันทีในขณะนั้น รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงจึงน่าจะยังฟ้องได้

(ความเห็นแรกน่าจะตรงตามเจตนารมณ์มากกว่า มีอะไรให้ร่วมกันในสภา
แต่ยังไม่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกา)

24

สิทธิของบุคคลภายนอกกรณีมีการถ่ายทอดฯ
นอกจากการนำคดีขึ้นสู่ศาล

- บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย มีสิทธิร้องขอให้ประธานแห่งสภานั้น จัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายใน ระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคสาม
- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๓๙ ให้ผู้เสียหายยื่น คำร้องขอภายในสามเดือน นับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น เพื่อให้มีการ โฆษณาคำชี้แจง และข้อ ๔๑ หากประธานสภาเห็นว่า บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายจริง ให้จัดให้มีการโฆษณาโดยวิธีปิดประกาศคำชี้แจงไม่น้อย กว่าเจ็ดวันไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ และโฆษณาโดย วิธีการอื่นตามที่ประธานสภาเห็นสมควร

25

ข้อสังเกต : บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

๑. ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)
๒. บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง ความคิดเห็นในที่ประชุมสภา เช่น บุคคลที่สภาฯเชิญมาให้ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)
๓. ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาฯ ไม่ว่าจะทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภา นั้น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

26

ข้อสังเกต :

- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนฯ วุฒิสภา และรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้**เลขาธิการสภาฯ** เป็นผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุม
- **สื่อมวลชน**ที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา **ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ** เพราะมิใช่บุคคลตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่ แต่อาจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

27

๔. รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ ตามมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้ายที่บัญญัติว่า

“...ให้นำความในมาตรา ๑๒๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ โดยอนุโลม”

เหตุผลเพื่อให้รัฐมนตรีสามารถแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในสภาฯ ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้อง

28

ตัวอย่างเช่น

- เมื่อรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง
- รัฐมนตรีจึงขอใช้สิทธิพาดพิงลุกขึ้นชี้แจงว่า ตนไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้การประมูลมากล่าวหาว่าตนทุจริตเพื่อจะได้มีการประมูลใหม่ กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพาดพิงจะฟ้องร้องรัฐมนตรีไม่ได้เช่นกัน

29

๕. **กรรมวิธีการของทั้งสองสภาและผู้ปฏิบัติตามคำเรียก** ได้รับเอกสิทธิ์ หากกล่าวถ้อยคำพาดพิงผู้อื่นในทางเสียหายในขณะที่มีการประชุม ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า

“...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำหน้าที่ (กรรมวิธีการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมวิธีการ) ตามมาตรานี้ด้วย”

ผลคือในกรณีที่เป็นการประชุมของคณะกรรมาธิการในห้องประชุมของคณะกรรมาธิการ หากมีกรรมาธิการผู้ใดหรือผู้ที่กรรมาธิการเรียกมากล่าวถ้อยคำพาดพิงบุคคลอื่นในทางเสียหาย กรรมาธิการหรือผู้ที่กรรมาธิการเรียกมานั้นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

ทั้งนี้ เพื่อให้กรรมาธิการหรือผู้ปฏิบัติตามคำเรียกของกรรมาธิการสามารถปฏิบัติหน้าที่หรือให้ข้อเท็จจริงที่แท้จริงได้โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องในภายหลังเช่นเดียวกัน

30

กรรมการคือใคร

มาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ หรือคณะกรรมการร่วมกันตามมาตรา ๑๓๗ เพื่อกระทำการ พิจารณา สอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใดๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด”

31

ข้อสังเกต

- คณะกรรมการมี ๒ ประเภท ได้แก่ **คณะกรรมการสามัญ** ประกอบด้วยสมาชิกของแต่ละสภานั้น และ **คณะกรรมการวิสามัญ** อาจมีทั้งสมาชิกสภาฯ และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาฯ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง
- คณะกรรมการตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง มีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือที่ศึกษาอยู่นั้นได้ แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคสี่

32

ข้อวิพากษ์เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาในปัจจุบัน
ของนักวิชาการในต่างประเทศ

๑. เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา ทำให้สมาชิกรัฐสภาอยู่เหนือกฎหมาย ทั้งที่ทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย
๒. การที่สมาชิกรัฐสภาใช้เอกสิทธิ์เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือกลั่นแกล้งใส่ความเป็นเหตุผู้อื่นได้รับความเสียหายโดยขาดความรับผิดชอบ แต่ไม่ถูกลงโทษ เป็นการยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือไม่
๓. เมื่อสมาชิกรัฐสภานำความเท็จไปกล่าวในสภาฯ (กรณีสมาชิกรัฐสภาได้เอกสิทธิ์เด็ดขาด) เป็นเหตุประชาชนหรือสมาชิกรัฐสภาด้วยกันได้รับความเสียหาย เหตุใดผู้ได้รับความเสียหายจึงไม่มีสิทธิปกป้องเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง

33

แนวทางของต่างประเทศ

- Right to Reply
- The committee of Privileges
- สภาฯ มีอำนาจสั่งปรับ จำคุก คุมขัง ถอดถอน
- กรณีก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง หรือมีเจตนาแอบแฝงเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ไม่ได้รับเอกสิทธิ์
- มีข้อยกเว้นให้ดำเนินคดีได้ หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ

34

ส่วนที่ ๒

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

35

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา ๒๖ วรรคสอง และวรรคสี่

“สมาชิกรัฐสภาจะถูกจับกุม ถูกกระทำด้วยประการใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมี หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

การคุมขัง การกระทำใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ หรือการดำเนินคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภาจะต้องระงับไว้ในระหว่างสมัยประชุม หากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ร้องขอ”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด ๑ มาตรา ๖

“ในระหว่างสมัยประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิก สมาชิกมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมทุกคดี ยกเว้นในความผิดฐานกบฏ ความผิดมหันตโทษ และความผิดต่อความสงบเรียบร้อย”

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๗

“การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญาถึงโรงเรียน จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้”

37

ลักษณะของความคุ้มกัน : ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา (ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง)
๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสาม)
๓. กรณีการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสี่)

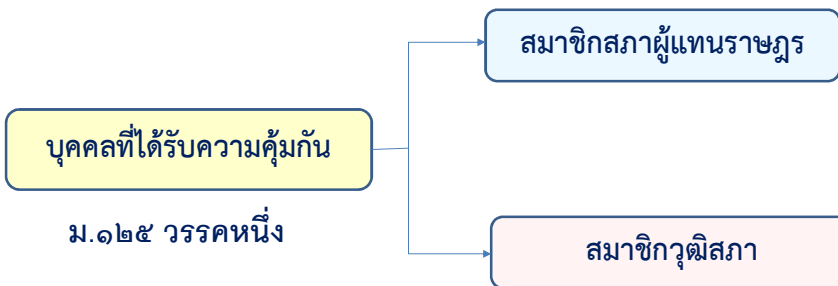
38

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คมขังหรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

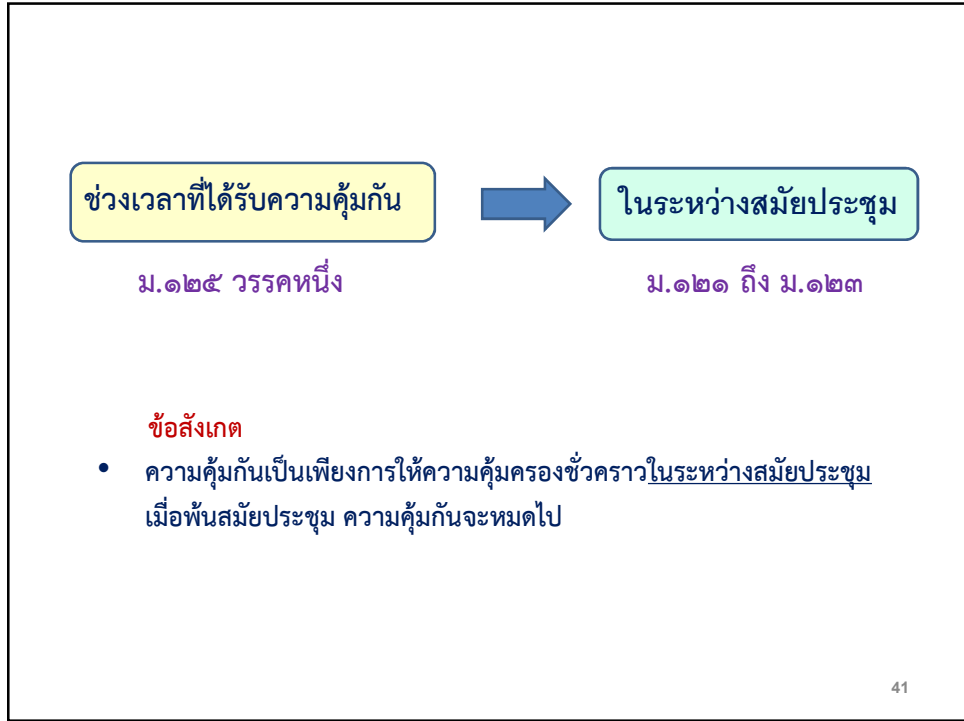
“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คมขัง หรือหมายเรียกตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

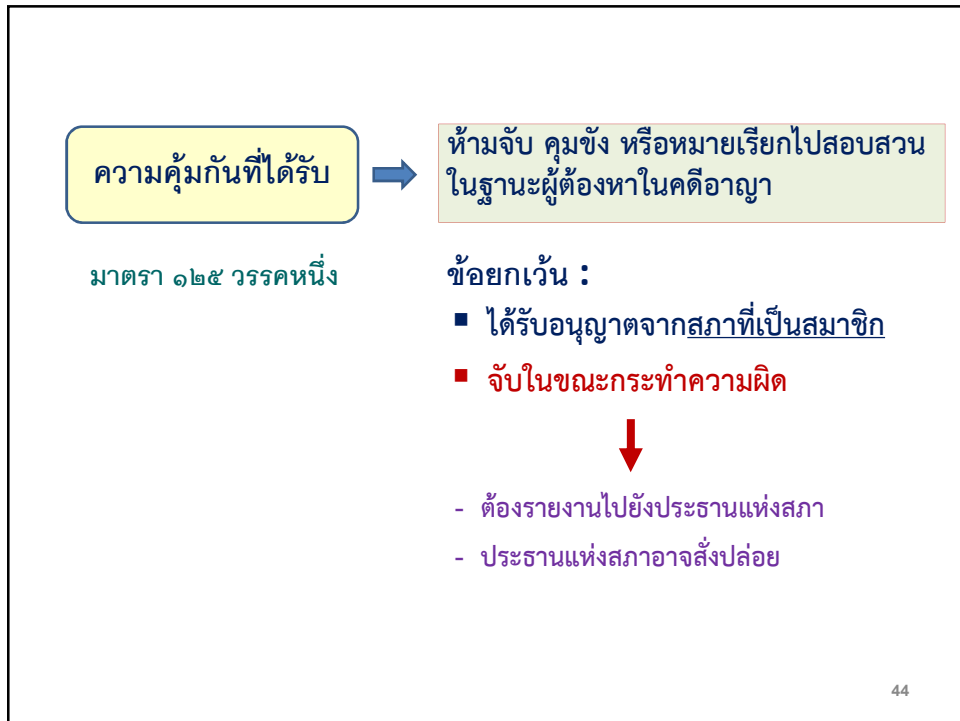
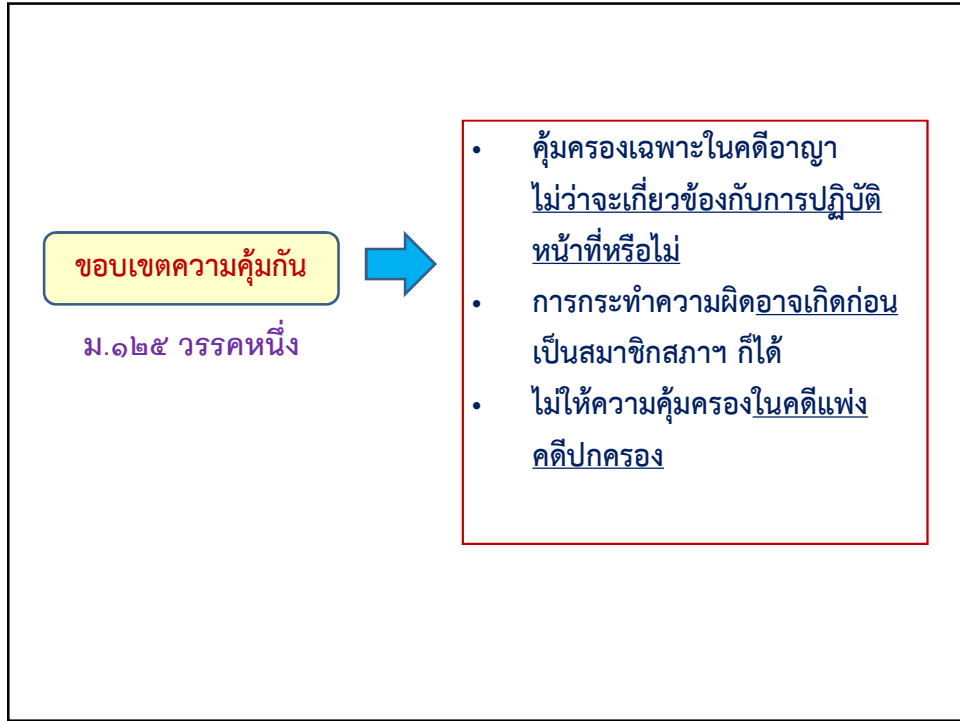
ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

- ข้อสังเกต : - ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมีให้เฉพาะสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงบุคคลอื่น ดังเช่นเอกสิทธิ์
- สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับความคุ้มครอง

สมัยประชุม : รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐	สมัยประชุมวิสามัญ
สมัยประชุมสามัญ	<ul style="list-style-type: none"> • เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ (ม.๑๒๒ วรรคสาม) • ส.ส.และ ส.ว.ทั้งสองสภารวมกัน หรือ ส.ส. มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อให้พระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญได้ (ม. ๑๒๓)
<ul style="list-style-type: none"> • ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย มีกำหนดเวลาสมัยละหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ (ม.๑๒๑ วรรคสอง) • การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา (ม.๑๒๑ วรรคสาม) 	

42

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาด้วยตนเองที่สถานีตำรวจไม่ใช่จับ
- ขอให้**ออกหมายจับ**ตาม ป.วิ.พ.ได้
- ขอให้**ออกหมายเรียก**เป็นพยานได้
- ขอให้**ออกหมายค้น**บ้านได้
- ความผิดที่กระทำไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในขณะที่เป็นสมาชิกสภา และไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภา ก็ได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

45

ข้อสังเกต (ต่อ)

- กรณีสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกอนุญาต (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง)
  - ต้องให้สภาอนุญาต ประธานสภาไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตโดยลำพัง
  - การขอ**สละความคุ้มครอง** ไม่เป็นเหตุให้สภาต้องอนุญาต
- กรณีการจับในขณะที่กระทำความผิด (ม.๑๒๕ วรรคสอง)
  - เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกได้รับรายงาน ประธานฯอาจสั่งให้ปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาได้โดยลำพัง ไม่ต้องขอมติสภาฯ
  - การสั่งปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาฯ ไม่หมายรวมถึงการมาประชุม คณะกรรมการ

46

ฎ.๕๙๒๐/๒๕๕๙ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดสมุทรสาคร ถูกฟ้องว่าร่วมกับพวกฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และพาอาวุธปืนไปโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษาแก้เฉพาะให้ลดโทษจากประหารชีวิต คงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยฎีกาประเด็นหนึ่งว่า การสอบสวนคดีนี้กระทำโดยมิชอบเพราะจำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรสาคร ขณะเกิดเหตุอยู่ในระหว่างสมัยประชุมตามพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ในสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด ถือเป็นความคุ้มกันที่จำเลยจะไม่ถูกสอบสวนในสมัยประชุม และเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้ แต่พนักงานสอบสวน

47

ยังขอให้ศาลออกหมายจับที่ จ.๔๕๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และทำการสอบสวนโดยไม่ชอบ ทำให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๐ ที่บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดโดยมิได้มีการสอบสวนคดีนั้นมาก่อน

ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และจำเลยเคยแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนขอแสดงความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้พรรค ป. ที่จำเลยสังกัดเป็นสมาชิกยังได้แถลงต่อสื่อมวลชนเช่นเดียวกันว่า จำเลยจะไม่ขอใช้ความคุ้มกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำเลยมิได้ฎีกาโต้แย้งคัดค้านว่าจำเลยมิได้สละความคุ้มกันดังกล่าว คงฎีกาคัดค้านแต่เพียงว่า ความคุ้มกันที่จำเลยจะไม่ถูกสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้เท่านั้น ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ว่า จำเลยได้สละความคุ้มกันที่จะไม่ถูกสอบสวนในระหว่างสมัยประชุม

มีต่อ

48

คงมีปัญหาในชั้นฎีกาว่า **จำเลยสามารถสละความคุ้มกันดังกล่าวได้หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า** แม้รัฐธรรมนูญ บัญญัติห้ามมิให้ทำการสอบสวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม แต่มิใช่บทบัญญัติห้ามโดยเด็ดขาด เพราะยังบัญญัติข้อยกเว้นให้ทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมได้ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรที่จำเลยเป็นสมาชิกหรือในกรณีจับขณะกระทำความผิด แสดงว่ารัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติห้ามโดยเด็ดขาดไม่ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะผู้ต้องหาในระหว่างสมัยประชุม ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่ เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้ เมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวน เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจและเคยแถลงต่อสื่อมวลชนของสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เป็นข้ออ้างไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมหรือสละความคุ้มกันดังกล่าวเสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่าการสอบสวนไม่ชอบ ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

49

ข้อสังเกต

๑. คำวินิจฉัยที่ว่า “ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้” อาจขัดหลักการในทางตำราที่ว่า ความคุ้มกันของสมาชิกสภาฯ เกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาฯ ไม่ใช่เจ้าของ การสละความคุ้มกันไม่อาจทำให้ความคุ้มกันหมดไป
๒. แต่การที่จำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ ไม่ถือเป็นการจับ ผลคดีตามคำพิพากษาฎีกาน่าจะถูกต้องแล้ว
๓. คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า จำเลยเพียงแต่แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า ขอสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญที่ห้ามหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในระหว่างสมัยประชุม แต่ไม่ได้เดินทางไปที่สถานีตำรวจเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะนำหมายจับของศาลขึ้นต้นไปจับกุมจำเลยมาที่สถานีตำรวจไม่ได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ห้ามจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อน

50

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม

“ม.๑๒๕ วรรคสาม ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

51

ข้อสังเกต

- ต้องเป็นเรื่องที่ประธานสภาฯร้องขอ สมาชิกสภาที่ถูกขังร้องขอเองไม่ได้
- ศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือไม่ก็ได้
- คำสั่งปล่อยจะมีผลตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม
- ไม่ต้องใช้มติของสภาดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เพียงแต่ร้องขอโดยประธานแห่งสภาฯก็เพียงพอแล้ว

มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

52

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๓. กรณีการพิจารณาคดี

“ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอก หรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา ”

ที่มาของกรณีนี้ สืบเนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

53

ความคุ้มครองกรณีการพิจารณาคดี

หลัก :

- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม
- ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้

เงื่อนไข

- ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา

มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

54

ข้อสังเกต

- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ให้ความสำคัญกับการพิจารณาคดี โดยห้ามการพิจารณาคดีในสมัยประชุม เว้นแต่สภาที่ผู้ขึ้นเป็นสมาชิกอนุญาต หรือในกรณีที่เป็นการคดีตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งฯ พ.ร.ป.ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ และพ.ร.ป.ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ
- แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ให้พิจารณาคดีได้ โดยมีเงื่อนไขว่า การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้ขึ้นจะต้องมาประชุมสภา เช่น ศาลต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันนั้น
- เงื่อนไขดังกล่าวมีเฉพาะการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ไม่ใช่ในคดีแพ่งหรือคดีอื่น เช่น คดีล้มละลาย คดีภาษี คดีแรงงาน ศาลนัดพิจารณาคดีในวันประชุมสภาได้

- ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยไม่จำเป็นต้องไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้
- อย่างไรก็ตาม หากจำเลยประสงค์จะไปฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย
- หากศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่า คดีมีมูล การออกหมายเรียกจำเลยที่เป็นสมาชิกสภามาศาลในวันนัดสอบคำให้การหรือวันนัดสืบพยานโจทก์ ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย
- กรณีคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว จำเลยที่เป็นสมาชิกสภาฯ จะขอเลือกการอ่านคำพิพากษาโดยอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ไม่ได้ เพราะคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐)

คำสั่งศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐ จำเลยที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน
จังหวัดกำแพงเพชร ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีคำพิพากษาว่า จำเลยที่ ๓ กับพวกมี
ความผิดตามป.อาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓), มาตรา ๒๑๕ วรรคสาม, มาตรา ๓๕๘,
๓๖๕ (๑) (๒) ประกอบมาตรา ๓๖๔ พ.ร.บ.จรรยาบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๘,
๑๑๕ วรรคหนึ่ง, ๑๔๘ ประกอบป.อาญา มาตรา ๘๓ เป็นการกระทำความผิดเป็น
ความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานร่วมกันทำให้ปรากฏแก่ประชาชนเพื่อ
ให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบ
ขึ้นในราชอาณาจักรฯ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตามป.อาญา
มาตรา ๙๐ ส่วนโทษจำคุกและนอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น
จำเลยที่ ๓ กับพวกฎีกา

ก่อนวันนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกา จำเลยที่ ๓ ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลชั้นต้น
ความว่า จำเลยที่ ๓ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร
และอยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรยังไม่เสร็จสิ้น ขอศาลได้โปรดเลื่อนการ
อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาออกไป ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ส่งศาลฎีกาเพื่อพิจารณา

57

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “พิเคราะห์แล้ว แม้จำเลยที่ ๓ เป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่คดีนี้เสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ใน
ขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง กรณีไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕
ประกอบกับพฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ ในการขอเลื่อนคดีมีลักษณะเป็นการ
ประวิงการอ่านคำพิพากษา จึงไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี และให้ออกหมายจับ
จำเลยที่ ๓ มาฟังคำพิพากษาต่อไป และปรับนายประกันตามสัญญา ...”

58

ข้อสังเกต : กรณีมีเหตุทำให้สมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

- ❖ กรณีสมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คดีเลือกตั้ง หรือคดีอื่นๆ มีปัญหาว่าสมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ในระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่
- กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง มี ๒ ความเห็น
  - ความเห็นแรก น่าจะอ้างได้ เพราะยังมีสถานะเป็นสมาชิกสภา
  - ความเห็นที่สอง น่าจะอ้างไม่ได้ เพราะไม่มีหน้าที่ไปประชุมสภาหากพิจารณาเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกสภาที่ว่า เพื่อให้สมาชิกสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ ความเห็นที่สอง น่าจะถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากกว่า

59

- กรณีถูกคุมขังอยู่ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม
  - สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภา จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม เพื่อร้องขอให้ประธานสภาฯ สั่งปล่อยตนในระหว่างสมัยประชุม
- กรณีให้ศาลพิจารณาคดีโดยต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภาฯ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่
  - สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภาฯ จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เพื่อขอให้ศาลไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภาฯ

60

การสิ้นสุดความคุ้มกัน

- สมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง
- มีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุม

61

ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๗)

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน

ในระหว่างที่

- พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.หรือการเลือก ส.ว.
- ประกาศให้มีการออกเสียง ประชามติ

มีผลใช้บังคับ

ความคุ้มกันที่ได้รับ

ห้ามมิให้ จับ คุมขัง หรือหมายเรียก
ตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน
เท่านั้น

ข้อสังเกต

- หากเป็นคดีในชั้นศาล ก.ก.ต.ไม่ได้รับ
ความคุ้มกัน ศาลยังมีอำนาจออก
หมายจับ หรือหมายจำคุก ก.ก.ต.ได้

การเลือกตั้งท้องถิ่น
ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน

62

ข้อยกเว้น

- กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มครอง
หากเป็นการจับ คும்ขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวน
๑. โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง
  ๒. ในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด
- (มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง)

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจ ไม่ใช่การจับ
- ขอให้ออกหมายเรียกไปเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายจับตามป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้

63

ข้อปฏิบัติ : ในกรณีที่จับกรรมการการเลือกตั้งในขณะที่กระทำความผิด หรือจับ หรือค่อมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น เช่น จับตาม ป.วิ.พ.

- ผู้จับต้องรายงานต่อประธาน ก.ก.ต.โดยด่วน
- ประธาน ก.ก.ต. มีอำนาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับหรือถูกค่อมขังได้
- แต่ถ้าประธาน ก.ก.ต.เป็นผู้ถูกจับหรือค่อมขัง เป็นอำนาจของ ก.ก.ต.เท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

64

ข้อวิพากษ์ : Parliamentary Immunity

All are equal
Before
The law ?

65

แนวทางของต่างประเทศ

- ให้ความคุ้มกันเฉพาะในคดีแพ่ง ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีอาญา
- ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีความผิดอาญาร้ายแรง
- ให้ความคุ้มกันเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
- ห้ามเฉพาะการจับ คุมขัง ไม่ห้ามการฟ้องคดี
- ยกเลิกความคุ้มกันไปเลย
- ให้สภามีอำนาจสั่งถอนความคุ้มกันได้เสมอ หากกระทำการอันไม่เหมาะสมในระหว่างที่ได้รับความคุ้มกัน

สวัสดีครับ

66